

Sygnatura akt XII C 787/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 22 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Łosik

Protokolant: Protokolant sądowy Agata Zbąszyniak

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2014r. w Poznaniu na rozprawie

sprawy z powództwa **H. N.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Wojewodzie (...)**

o zapłatę

Zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 205.937,50zł (dwieście pięć tysięcy dziewięćset trzydzieści siedem złotych pięćdziesiąt groszy) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 23.10.2014r. do dnia zapłaty.

Umarza postępowanie w zakresie obejmującym żądanie zapłaty kwoty 250.624,50zł.

W pozostałym zakresie powództwo oddala.

Koszty postępowania rozdziela stosunkowo obciążając nimi powódkę w 55%, a pozwanego w 45% i z tego tytułu:

zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 6.622,65zł,

zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 3.960zł.

Nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu:

od powódki - z zasądzzonego roszczenia - kwotę 7.556zł, tytułem części opłaty od pozwu,

od powódki kwotę 247,07zł tytułem części brakującej zaliczki na wydatki związane z opinią biegłego,

od pozwanego kwotę 202,15zł tytułem części brakującej zaliczki na wydatki związane z opinią biegłego.

SSO Anna Łosik

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 22 kwietnia 2013 r. H. N., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – reprezentowanego przez Wojewodę (...) – kwoty 456.562 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17.10.2012 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, że w 2008 r. powódka wystąpiła do Wojewody (...) o stwierdzenie nieważności decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej Miasta P. – Wydział Finansowy z dnia 30.06.1963 r. Nr (...)(...) oddającej w zarząd Dzielnicowemu Zarządowi (...) 1/2 idealnej części nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), zapisanej w Księdze Wieczystej P.-W. (...) 1 (...) - KW nr (...), 1/2 idealnej części nieruchomości położonej w P. przy ul. (...), zapisanej w księdze wieczystej P. – W. (...) 1 (...) oraz 1/2 idealnej części nieruchomości, położonej w P. przy ul. (...), zapisanej

w księdze wieczystej P. – W. (...).1 (...)(obecnie KW nr (...)), stanowiących poprzednio własność P. R.. Zaskarżona decyzja stanowiła podstawę wpisu prawa współwłasności tych nieruchomości w księdze wieczystej, a wydana została z rażącym naruszeniem powołanych w jej podstawie przepisów.

Samorządowe Kolegium Odwoławcze decyzją Nr (...) z dnia 29.09.2011 r. stwierdziło nieważność zaskarżonej decyzji w części, dotyczącej działek oznaczonych geodezyjnie: (...)41, działki nr: (...) o powierzchni łącznej 2467 m² oraz że w części obejmującej działki nr (...) o łącznej powierzchni 659 m² zaskarżona decyzja wydana została z naruszeniem prawa. Samorządowe Kolegium Odwoławcze decyzją z dnia 6 marca 2012 r. nr(...)utrzymało w mocy przedmiotową decyzję.

Do chwili wydania zaskarżonej decyzji w 1963 r. współwłaścicielem w/w nieruchomości w udziale 1/2 części była P. R., która zmarła w 1997 r. Powódka jest jej spadkobierczynią. Powódka jest następcą prawnym co do udziału łącznie 5/8 we współwłasności przedmiotowej niezabudowanej nieruchomości położonej przy ul. (...) w P., aktualnie działki (...) z udziału 1/2 części współwłasności tej nieruchomości należącego do P. R..

Powódka podniosła, iż decyzja PRN Miasta P. – Wydział Finansowy, w swojej sentencji, nie dotyczy przepadku prawa własności na rzecz Skarbu Państwa i w związku z tym nie mogą być podstawą przeniesienia prawa własności. Nie powinny też być podstawą wpisu do księgi wieczystej. Nadto orzeczenie o przepadku mógł wydać jedynie sąd karny.

Powódka wskazała, że wartość przedmiotowej nieruchomości wynosi 1.461.000 zł. Podała również, że w dniu 17 października 2012 r. wysłała przedprocesowe wezwanie do zapłaty kwoty wynikającej z roszczenia wskazanego w pozwie do prezydenta Miasta P.. W dniu 6 listopada 2012 r. wysłała przedmiotowe wezwanie do zapłaty do starosty powiatowego w P.. Natomiast w dniu 7 listopada 2012 r. wysłała je do Wojewody (...) (k. 1-10).

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa – reprezentowany przez Wojewodę (...), reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego przez Prokuratorię Generalną według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, iż brak jest adekwatnego związku przyczynowego między rzekomą szkodą powódki, a Decyzją Prezydium Rady Narodowej Miasta P. – Wydział Finansowy z dnia 30 września 1963 r., co do której w części stwierdzono jej nieważność, a w części wydanie z naruszeniem prawa. Przedmiotowa decyzja nie może stanowić podstawy dochodzonego roszczenia, bowiem na jej podstawie nie orzeczono o przejęciu nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa, zatem to nie na jej podstawie poprzednik prawny powoda utracił prawo własności. Nadto zdaniem pozwanego brak dowodu na to, by przedmiotowa decyzja stanowiła podstawę wpisu prawa własności Skarbu Państwa w księdze wieczystej. Strona pozwana zakwestionowała również wysokość dochodzonego roszczenia (k. 145-148).

W piśmie złożonym w dniu 18 lipca 2013 r. powódka wskazała, iż Prezydium Rady Narodowej Miasta P. – Wydział Finansowy wystąpiło w dniu 19 października 1962 r. z wnioskiem o wpis prawa własności Skarbu Państwa w 1/2 idealnej części w miejsce dotychczasowej współwłaścicielki P. R.. Wniosek ten został uwzględniony dopiero po załączeniu do niego przedmiotowej decyzji (...) Miasta P. – Wydział Finansowy z dnia 30 czerwca 1963 r., Fn I(...). Z postanowienia Sądu Powiatowego dla miasta P. z dnia 25 listopada 1963 r. wynika wyraźnie, iż wpis Skarbu Państwa w miejsce P. R. nastąpił na podstawie przedmiotowej decyzji.

Powódka potwierdziła, że w sprawie karnej dotyczącej spornej nieruchomości – postanowieniem Sądu Powiatowego dla Miasta P. z dnia 14 maja 1957 r., sygn. (...), utrzymanym w mocy przez postanowienie Sądu Wojewódzkiego (...)/z dnia 4 czerwca 1957 r., sygn. (...), odmówiono P. R. zwolnienia jej spod zajęcia, jednak nie orzeczono jednocześnie o jej przepadku. To właśnie te orzeczenia stanowiły podstawę uprawniającą Prezydium Rady Narodowej dla Miasta P. do wystąpienia do sądu karnego z wnioskiem o przepadek majątku P. R.. Natomiast Prezydium nigdy z takim wnioskiem nie wystąpiło, lecz samodzielnie wydało decyzję w tym przedmiocie, która stanowiła podstawę wpisu Skarbu Państwa

jako współwłaściciela nieruchomości w księdze wieczystej, następnie uznaną częściowo za nieważną, zaś częściowo za niezgodną z prawem, co wskazuje na istnienie związku przyczynowego między wydaniem decyzji, a szkodą.

Powódka podniosła, iż także w uzasadnieniu orzeczenia o wywłaszczeniu części nieruchomości należących do P. B. wskazano, iż podstawą wpisu Skarbu Państwa do księgi wieczystej w miejsce P. R. była przedmiotowa decyzja (...) miasta P. (k. 155-160).

W piśmie wniesionym w dniu 5 sierpnia 2013 r. pozwany wskazał, iż przedmiotowa nieruchomość przeszła na własność Skarbu Państwa przed wydaniem przez Prezydium Rady Narodowej miasta P. decyzji z dnia 30 czerwca 1963 r., Fn I.(...)w toku postępowania o zwolnienie nieruchomości, zakończonego wyrokiem Sądu Najwyższego z 1 grudnia 1960 r. – sygn. (...) (k. 182-183).

W piśmie złożonym w dniu 9 sierpnia 2013 r. powódka wskazała, iż sposób przeprowadzenia postępowania dotyczącego przepadku mienia jest określony dekretem z dnia 28 czerwca 1946 r. oraz ustawy z dnia 6 maja 1945 r., zgodnie z którymi jedynym organem, który miał kompetencję do orzeczenia przepadku mienia był sąd karny i nie można dopuszczać odstępstw od tego trybu. Odnosząc się do niniejszego stanu faktycznego powódka podniosła, iż brak orzeczenia sądu karnego o przepadku mienia P. R.. Postanowienia Sądu Powiatowego z dnia 14 maja 1957 r., (...) oraz Sądu Wojewódzkiego z dnia 4 czerwca 1957 r., sygn. (...) nie dotyczą w swych sentencjach przepadku majątku (k. 185-187).

W piśmie złożonym w dniu 21 października 2013 r. powódka zmieniła termin, od którego domaga się roszczenia odsetkowego, wskazując jako datę początkową dzień 12 listopada 2012 r. Powódka podała, iż jest to data pisma pozwanego stanowiącego odpowiedź na wezwanie przedprocesowe powódki z dnia 12 listopada 2012 r. odmawiające zapłaty kwoty żądanej przez powódkę (k. 209-210).

W piśmie wniesionym w dniu 13 maja 2014 r. powódka ograniczyła żądanie pozwu w zakresie kwoty głównej do kwoty 205.937,50 zł oraz zrzekła się roszczenia w części przekraczającej tę kwotę (k. 285).

W toku postępowania strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska.

Sąd ustalił, co następuje:

W 1945 r. dokonano zajęcia 1/2 idealnej części nieruchomości, położonych w P. przy ul. (...), zapisanych w KW P. – W. tom (...), stanowiących własność P. R., z uwagi na jej wpis na niemiecką listę narodowościową.

Bezsporne

Postanowieniem Sądu Powiatowego dla miasta P. z dnia 14 maja 1957 r., sygn. (...) postanowiono nie uwzględniać wniosku P. R. o zwolnienie spod zajęcia 1/2 idealnej części nieruchomości zapisanych w KW P. – W. tom (...)

W uzasadnieniu wskazano, iż wnioskodawczyni jest zapisaną współwłaścicielką w idealnej połowie wyżej opisanych nieruchomości składającej się z 2 domów i pola, które użytkują mieszkający na nich lokatorzy. Wnioskodawczyni nie zamieszkuje w tych nieruchomościach, gdyż została usunięta w 1945 r. Postępowanie karne przeciwko niej zostało umorzone postanowieniem Sądu Okręgowego (...) z dnia 18.8.1950 r. bez orzekania o zajętych mieniu. Do zwolnienia spod zajęcia niezbędne jest, w myśl art. 13 dekr. z 28.6.1946 r. i § 6 rozporządzenia poamnestyjnego, posiadanie nieruchomości przez właściciela. Skoro w niniejszej sprawie wnioskodawczyni nie jest w posiadaniu sprornej nieruchomości należało orzec jak w sentencji.

Dowód: postanowienie (k. 169)

Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego (...) z dnia 4 czerwca 1957 r., sygn. (...) postanowiono zażalenia nie uwzględniać, utrzymując w mocy zaskarżone postanowienie Sądu Powiatowego dla miasta w P..

W uzasadnieniu wskazano, że postępowanie rehabilitacyjne P. R. zostało postanowieniem Sądu Grodzkiego w P. z dnia 8 stycznia 1947 r., sygn. (...) umorzony na mocy art. 13 dekretu z dnia 28.6.1946 r. o odpowiedzialności za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939-45 r. (Dz. U. Nr 41, poz. 237). Zgodnie z wytycznymi art. 13 § 3 dekretu Sąd Grodzki był uprawniony do wydania decyzji o zwolnieniu majątku. Skoro decyzji takiej nie wydał – a czego dokładnie ustalić wobec zaginięcia akt o sygn. (...) oraz usunięcia z niniejszych akt k. 10 dotyczącej odpisu postanowienia z dnia 8.1.1947 r. nie można – wówczas majątek P. R. z mocy wytycznych art. 13 § 5 dekretu przeszedł na własność Skarbu Państwa. Z tych przyczyn brak było podstaw do uwzględnienia wniosku o zwrot mienia, skoro majątek przeszedł z mocy ustawy na własność Skarbu Państwa.

Gdyby zaś przyjąć, wobec niemożliwości ustalenia dokładnej treści postanowienia z dnia 8.1.1947 r., pogląd wyrażony we wniosku z dnia 2.11.1955 r., wówczas i tak brak jest podstaw do zwolnienia mienia P. R. spod zajęcia, skoro majątek ten nie znajdował się w jej posiadaniu w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 20.7.50 r. o zniesieniu sankcji oraz ograniczeń w stosunku do obywateli, którzy zgłosili swą przynależność do narodowości niemieckiej (§ 6 ust. 2 R.. Rady Ministrów z dnia 26.7.50 r., Dz. U. nr 32, poz. 294).

Dowód: postanowienie (k. 167)

Wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 1960 r., sygn.(...)i (...) oddalono rewizję P. R. od wyroku Sądu Wojewódzkiego (...) z dnia 18 grudnia 1959 r., sygn. (...).

W uzasadnieniu wskazano, iż Sąd Wojewódzki oddalił powództwo P. R. o wydanie jej idealnej części połowy nieruchomości położonych w P. i zapisanych w księgach wieczystych P. – W. tom (...), albowiem była ona zapisana na niemiecką listę narodowościową, a sąd karny oddalił jej wniosek o wydanie jej jako współwłaścicielce idealnej połowy tych nieruchomości. Na tej podstawie Sąd Wojewódzki uznał, iż majątek ten przeszedł na Skarb Państwa.

P. R. w rewizji wniosła o zmianę wyroku przez uwzględnienie jej powództwa, zarzucając że jej mienie nie podlegało zajęciu i nie przeszło na własność Skarbu Państwa wbrew ocenie Sądu Wojewódzkiego, a Sąd Karny nie był właściwy w przedmiocie odmowy zwrotu jej tego mienia.

Sąd Najwyższy wskazał, iż zgodnie z orzeczeniem stanowiącym zasadę prawną sąd karny orzeka o zwolnieniu majątku od zajęcia co do obywatela polskiego, przeciwko któremu było prowadzone postępowanie karne o odstępstwo od narodowości polskiej. Takie postępowanie było prowadzone przeciwko P. R., czemu ona nie zaprzecza. Jest także poza sporem, że mienie jej zostało zajęte w wyniku decyzji organów likwidacyjnych. Orzeczenie sądu karnego co do zwolnienia takiego mienia spod zajęcia ma dla sądu cywilnego znaczenie prejudykatu. Z uwagi na powyższe powództwo P. R. podlegało oddaleniu, jako przedwczesne, co czyni zbędnym rozważanie jej zarzutów co do braku postaw prawnych do uznania, iż mienie jej uległo przypadkowi na rzecz Państwa.

Dowód: wyrok (k. 197-200)

W dniu 10 października 1962 r. Prezydium Rady Narodowej miasta P. – Wydział Finansowy wniósł o wpisanie w ks. wiecz. P. – W. t. (...) prawa własności na rzecz Skarbu Państwa 1/2 idealnych części nieruchomości położonych w P. przy ul. (...) w miejsce dotychczasowej współwłaścicielki P. R..

Dowód: wniosek (k. 171)

W dniu 30 czerwca 1963 r. Prezydium Rady Narodowej miasta P. – Wydział Finansowy wydało decyzję, w sentencji której wskazano, iż na podstawie art. 22 ustawy z dnia 6.05.1945 r. o wyłączeniu ze społeczeństwa polskiego wrogich elementów (Dz. U. nr 17, poz. 96), art. 13 § 4 dekretu z dnia 28 czerwca 1946 r. o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939-45 r. (Dz. U. nr 41, poz. 237) oraz § 6 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26.7.1950 r. w sprawie wykonania ustawy o zniesieniu sankcji oraz ograniczeń w stosunku do obywateli, którzy zgłosili swą przynależność do narodowości niemieckiej (Dz. U. nr 32, poz. 294) oddaje się Dzielnicowemu Zarządowi (...) w zarząd:

1/2 idealną część nieruchomości, położonej w P., przy ul. (...), zap. w ks. wiecz. P. W. t. (...), obecnie kw. Nr (...),

1/2 idealną część nieruchomości, położonej w P., przy ul. (...), zap. w ks. wiecz. P. W. t. (...),

1/2 idealną część nieruchomości, położonej w P., przy ul. (...), zap. w ks. wiecz. P. W. t.(...), stanowiących poprzednio własność ob. P. R., zam. w P., ul. (...).

W uzasadnieniu przedmiotowej decyzji wskazano, iż przedmiotowe nieruchomości zostały w 1945 r. zajęte, jako mienie ponemieckie przez b. Tymczasowy Zarząd Państwowy, Oddział Wojewódzki (...), który decyzjami z dnia 30.11.1945 r. Nr (...) przekazał je b. Zarządowi Miejskiemu miasta P.. Od tego czasu nieruchomości te znajdowały się w administracji miejskiej, sprawowanej przez różne organy wzgl. Przedsiębiorstwa, ostatnio i obecnie przez Dzielnicowy Zarząd (...). Następnie (...) miasta P. powołało się na w/w orzeczenia Sądu Wojewódzkiego (...) oraz Sądu Najwyższego. Nadto organ wskazał, że mienie P. R. zostało zajęte już w 1945 r., a w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 20.07.1950 r. o zniesieniu sankcji oraz ograniczeń w stosunku do obywateli, którzy zgłosili swą przynależność do narodowości niemieckiej (Dz. U. Nr 29, poz. 270) nie znajdowało się w jej posiadaniu, przeto nie może (§ 6 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20.7.1950 r. - Dz. U. Nr 32, poz. 294) być zwolnione na jej rzecz.

Dowód: decyzja (k. 30-31)

Postanowieniem Sądu Powiatowego dla miasta P. z dnia 25 listopada 1963 r. dokonano wpisów w księdze wieczystej Kw nr (...) w dziale II, w księdze wieczystej P. – W. tom (...) w dziale I oraz w księdze wieczystej P. – W. tom (...) w dziale I – w miejsce P. R. – Skarb Państwa – Prezydium Rady Narodowej miasta P. do połowy. Jako podstawę wpisów wskazano wniosek, złożony dnia 19 października 1962 r. oraz decyzję Prezydium Rady Narodowej miasta P. - Wydział Finansowy z dnia 30 czerwca 1963 r., (...)

Dowód: postanowienie (k. 172)

W uzasadnieniu orzeczenia Prezydium Rady Narodowej miasta P. – Urząd Spraw Wewnętrznych w P. z dnia 31 grudnia 1964 r., (...) o wywłaszczeniu na rzecz Skarbu Państwa z nieruchomości położonych w P. przy ul. (...) zapisanych w księdze wieczystej Sądu Powiatowego dla miasta P. w P.: z ks. wiecz. P. – W. tom (...) z działki nr (...) o powierzchni 247 m² – połowę, z ks. wiecz. P. – W. tom (...) z działki nr (...) o powierzchni 412 m² połowę stanowiącej współwłasność do połowy P. B., a faktycznie jego spadkobierców (...) wskazano, iż współwłaścicielem drugiej połowy nieruchomości w miejsce P. R. jest Skarb Państwa – Prezydium Rady Narodowej Miasta P. na podstawie wniosku złożonego dnia 19.X.1962 r. oraz decyzji Wydziału Finansowego Prezydium Rady Narodowej miasta P. w P. z dnia 30.VI.1963 r.

Dowód: orzeczenie o wywłaszczeniu (k. 164-165)

Decyzją Samorządowego Kolegium Odwoławczego w P. z dnia 29 września 2011 r., nr (...) stwierdzono nieważność decyzji Prezydium Rady Narodowej miasta P. – Wydział Finansowy z dnia 30 czerwca 1963 r., nr (...) i (...) w części dotyczącej działek oznaczonych geodezyjnie: obręb 20, ark. mapy 41, działki nr: (...) o powierzchni łącznej 2467 m² oraz stwierdzono, że w części obejmującej działki nr: (...) o łącznej powierzchni 659 m², przedmiotowa decyzja wydana została z naruszeniem prawa.

W uzasadnieniu SKO w P. wskazało, że zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego Prezydium Rady Narodowej uprawnione było do wystąpienia z wnioskiem do sądu karnego o wydanie orzeczenia, że zajęte mienie odstępcy od narodowości nie podlega zwolnieniu spod zajęcia, lecz przechodzi w drodze przepadku na własność Skarbu Państwa. Tymczasem Prezydium Rady Narodowej miasta P. wydało zaskarżoną decyzję, na podstawie której objęte nią udziały w nieruchomościach położonych w P. przy ul. (...) zostały wpisane do prowadzonych dla tych nieruchomości ksiąg wieczystych, jako własność Skarbu Państwa. Organ ten oparł swoje rozstrzygnięcie w tym przedmiocie na treści przepisu dającego podstawę do uregulowania kwestii własności nieruchomości zajętej jako mienie za odstępczo od narodowości w czasie wojny 1939-45 r., w drodze sądowej, a nie administracyjnej. Z uwagi na to decyzja ta została

wydana z rażącem naruszeniem prawa i stosownie do przepisu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. musi to skutkować uznaniem jej za nieważną.

W odniesieniu do części nieruchomości, obejmującej działki nr (...) zachodzi przeszkoda dla orzeczenia nieważności niniejszej decyzji, albowiem wywołała ona nieodwracalne – na drodze administracyjnoprawnej - skutki prawne w postaci zawarcia umowy w formie aktu notarialnego o oddaniu nieruchomości w użytkowanie wieczyste Spółdzielni Mieszkaniowej (...) oraz osób fizycznych.

Dowód: decyzja (k. 60-64)

Decyzją Samorządowego Kolegium Odwoławczego w P. z dnia 6 marca 2012 r., nr (...)utrzymano w mocy decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w P. nr (...)z dnia 29 września 2011 r.

W uzasadnieniu SKO w P. wskazało, iż zaskarżona decyzja – mimo brzmienia sentencji – nie mogła dotyczyć oddania nieruchomości w zarząd, z uwagi na przepisy przywołane w podstawie prawnej niniejszej decyzji oraz jej uzasadnienie, w którym nie odniesiono się w żadnej mierze do kwestii oddania nieruchomości w zarząd.

Dowód: decyzja (k. 65-70)

Wartość rynkowa prawa własności gruntu niezabudowanego – działek nr (...) według stanu z dnia 30 czerwca 1963 r. i aktualnych cen wynosi 659.000 zł.

Dowód: opinia biegłego (k. 228-244, 305)

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 4 czerwca 1991 r., sygn. (...)stwierdzono, że spadek po:

P. R., zmarłej dnia 26.07.1978 r. w P., ostatnio stale zamieszkałej w P. na podstawie ustawy nabyły jej córki:

I. K. zd. R.,

I. R. – każda po 1/2 części;

I. K., zmarłej w dniu 24.12.1983 r. w P., ostatnio stale zamieszkałej w P. na podstawie ustawy nabyli:

jej mąż S. K. – w 1/4 części, oraz dzieci

H. N. zd. K.,

K. K. (1),

K. K. (2),

L. K. – każdy po 3/16 części.

Dowód: postanowienie (k. 73)

Postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z dnia 19 listopada 2002 r., sygn. (...)stwierdzono, że spadek po S. K., zmarłym dnia 17 grudnia 1998 r. w P., ostatnio stale zamieszkałym w P., na podstawie ustawy nabyli – dzieci spadkodawcy:

H. N. zd. K.,

K. K. (1),

K. K. (2),

L. K. – każde z nich w 1/4 części.

Dowód: postanowienie (k. 74)

Postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z dnia 11 sierpnia 2005 r., sygn. (...) stwierdzono, że spadek po I. R. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 18 listopada 1997 r., otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w P. w dniu 28 stycznia 2005 r. w sprawie o sygn. (...) nabyła H. N. w całości.

Dowód: postanowienie (k. 75)

Postanowieniem Sądu Okręgowego (...) z dnia 13 maja 2013 r. powódka została zwolniona od opłaty od pozwu ponad kwotę 5.000 zł.

Dowód: postanowienie (k. 137)

Postanowieniem Sądu Okręgowego (...) z dnia 9 września 2014 r. przyznano biegłemu J. W. za sporządzoną w sprawie opinię wynagrodzenie w kwocie 2.949,23 zł.

Dowód: postanowienie (k. 306-307)

Sąd uznał wskazane wyżej dokumenty urzędowe i prywatne za wiarygodne i przydatne do ustalenia stanu faktycznego. Zgodnie z art. 244 § 1 k.p.c. dokumenty urzędowe, sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania, stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Żadna ze stron nie podniosła zarzutu przeciwko domniemaniu autentyczności oraz prawdziwości, nadto Sąd nie znalazł powodów by uczynić to z urzędu. Przepis art. 245 k.p.c. wiąże z dokumentami prywatnymi domniemanie, iż osoby, które podpisały się pod tymi dokumentami, złożyły oświadczenia zawarte w ich treści. Żadna ze stron nie podniosła zarzutu przeciwko domniemaniu autentyczności. Ponadto prawdziwość oświadczeń zawartych w niniejszych dokumentach nie była kwestionowana przez strony, jak również kwestia ta nie wywołała wątpliwości Sądu.

Za w pełni przydatną dla rozstrzygnięcia Sąd uznał również opinię biegłego sądowego J. W., albowiem była ona jasna, pełna i przejrzysta. Biegły sporządził opinię w sposób fachowy, odnosząc się w pełni do tezy dowodowej oraz stosując właściwe kryteria oceny wartości nieruchomości. Przedstawiona przez niego argumentacja jest logiczna i konsekwentna.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo w przeważającej części zasługiwało na uwzględnienie.

Przed przystąpieniem do meritum sprawy należy w pierwszej kolejności omówić kwestię legitymacji biernej pozwanego Skarbu Państwa oraz jego reprezentacji przez właściwe statio fisci, tj. Wojewodę (...), a to wobec zastrzeżenia zgłoszonego na ostatniej rozprawie przez pełnomocnika pozwanego (k.321).

Zgodnie z art. 36 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych. (Dz.U. Nr 32, poz. 191 ze zm.) co do zasady zobowiązania i wierzytelności rad narodowych i terenowych organów administracji państwowej stopnia podstawowego stają się, z dniem wejścia w życie ustawy o samorządzie terytorialnym, zobowiązaniami i wierzytelnościami właściwych gmin. Niemniej jednak, szczególnie przepis tego artykułu wskazany w ust. 3 pkt 3 wskazuje, że Skarb Państwa przejmuje zobowiązania i wierzytelności rad narodowych i terenowych organów administracji państwowej stopnia podstawowego i stopnia wojewódzkiego wynikające z prawomocnych orzeczeń sądowych i decyzji administracyjnych wydanych przed dniem 27 maja 1990 r. oraz zobowiązania i wierzytelności powstałe w związku z wykonaniem tych orzeczeń sądowych i decyzji administracyjnych. Tym samym należy stwierdzić że wyżej wymienione przepisy wprowadzające określają legitymację bierną Skarbu Państwa w sprawie o naprawienie szkody spowodowanej wydaniem wadliwej decyzji administracyjnej przed dniem 27 maja 1990 r. i to także wtedy, gdy stwierdzenie jej nieważności lub stwierdzenie, że została ona wydana z naruszeniem prawa, nastąpiło po dniu 26 maja 1990 r. (patrz: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23.10.2008

r. sygn. akt: V CSK 150/08, oraz wyrok tego sądu z dnia 8 lutego 2008 roku, sygn. akt: I CSK 281/06, a także uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r. III CZP 99/2006). Okoliczności te przekonują o przyznaniu Skarbowi Państwa legitymacji biernej w niniejszym procesie.

Według art. 34 k.c. Skarb Państwa jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia państwowego nienależącego do innych państwowych osób prawnych. Każda zatem czynność cywilnoprawna takiej państwowej jednostki organizacyjnej jest de iure civili czynnością Skarbu Państwa, jednostki te bowiem działają na rachunek Skarbu Państwa. Skarb Państwa, będąc substratem państwa, jest jednolitą i scaloną instytucją, stanowiącą jeden podmiot niemający odrębnych organów. Do podejmowania czynności procesowych w imieniu Skarbu Państwa uprawniony jest odpowiedni organ tej państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie (tzw. statio fisci) lub odpowiedni organ jednostki nadrzędnej (art. 67 § 2 k.p.c.). W zakresie określonym odrębną ustawą za Skarb Państwa czynności procesowe podejmuje Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa (art. 67 § 2 zd. 2 k.p.c.). Zakres ten został określony w ustawie z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 169, poz. 1417). Należy także wskazać, że Prokuratoria Generalna jest tylko instytucjonalnym pełnomocnikiem Skarbu Państwa. We wszystkich przypadkach, w których występuje przed sądami, nie staje się podmiotem reprezentującym Skarb Państwa, lecz jako pełnomocnik procesowy jedynie zastępuje ten podmiot przy podejmowaniu czynności procesowych; podmiotem reprezentującym Skarb Państwa nadal pozostaje wskazany np. organ władzy publicznej, organ państwowej jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej, jednostka samorządu terytorialnego, której powierzono wykonywanie zadań z zakresu administracji publicznej na podstawie ustawy lub porozumienia.

Zauważyć należy, iż powód dochodzi odszkodowania za szkodę wywołaną orzeczeniem Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w P. z dnia 30 czerwca 1963 r., (...) Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w P. było organem wykonawczym i zarządzającym władzy państwowej stopnia wojewódzkiego (art. 12 i 38 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz.U. Nr 14, poz. 130 ze zm.). Z kolei na podstawie dekretu z dnia 31 grudnia 1956 r. o wyłączeniu z województw miast K., P. i W. oraz nadaniu radom narodowym tych miast uprawnień wojewódzkich rad narodowych (Dz.U. z 1957 r. Nr 1, poz. 1) miasto P. wyłączone zostało z województwa (...), natomiast przepisy o zakresie działania wojewódzkich rad narodowych i ich organów miały zastosowanie do miejskich rad narodowych i ich organów w mieście P.. Kompetencje Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w P. przeszły, zgodnie z ustawą z dnia 2 listopada 1973 r. o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz.U. Nr 47, poz. 276 ze zm.), na terenowe organy administracji państwowej szczebla wojewódzkiego, a następnie na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o terenowych organach administracji rządowej ogólnej (Dz.U. Nr 21, poz. 123 ze zm.) do właściwości wojewodów. W myśl cytowanego przepisu do właściwości wojewodów przechodzą określone w przepisach prawa zadania i kompetencje należące dotychczas do wojewódzkich rad narodowych oraz terenowych organów administracji państwowej o właściwości ogólnej i o właściwości szczególnej stopnia wojewódzkiego, jeżeli te zadania i kompetencje nie zostały przekazane, w odrębnych ustawach, organom samorządu terytorialnego lub innym organom.

Zasadnicze znaczenie dla ustalenia, które z terenowych organów administracji rządowej i w jakim zakresie mogą być uznane za *stationes fisci* Skarbu Państwa, mają niewątpliwie przepisy ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (obecnie ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie Dz.U. Nr 31, poz. 206, ze zm.). Zgodnie z art. 2 ustawy administrację rządową na obszarze województwa wykonuje m.in. wojewoda. Przepis art. 7 pkt 5 a.r.z.w. (obecnie art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 roku o wojewodzie i administracji rządowej w województwie Dz.U. Nr 31, poz. 206) wskazuje, że wojewoda jest reprezentantem Skarbu Państwa w zakresie i na zasadach określonych w odrębnych ustawach. Z unormowania tego wynikają co najmniej dwa wnioski: po pierwsze, określenie „jest reprezentantem Skarbu Państwa” oznacza, że chodzi o upoważnienie do podejmowania czynności prawnych zarówno w sferze prawa materialnego, jak i czynności procesowych – jako *statio fisci* Skarbu Państwa w postępowaniu cywilnym; po wtóre, z odrębnych ustaw ma wynikać zakres reprezentacji i zasady reprezentacji. To stwierdzenie jest pewną wskazówką kierunkową przy rozstrzygnięciu kwestii, czy i w jakim zakresie wojewoda może być uznany za *statio fisci* Skarbu Państwa.

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w P. było organem wykonawczym i zarządzającym władzy państwowej stopnia wojewódzkiego. Jednocześnie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej (Dz.U. Nr 12, poz. 136 ze zm.) stanowi, że w postępowaniach administracyjnych i sądowych, w których stroną jest Skarb Państwa, wynikających z działalności państwowych jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, które: 1) przed dniem 1 stycznia 1999 r. uzyskały osobowość prawną lub zostały zlikwidowane albo 2) z dniem 1 stycznia 1999 r. zostały przejęte przez jednostkę samorządu terytorialnego, Skarb Państwa reprezentuje wojewoda właściwy ze względu na siedzibę jednostki.

Powołując się na wywody powyższe należy podkreślić, że jednostką organizacyjną Skarbu Państwa, w świetle powyżej przywoływanych podstaw prawnych, umocowaną do reprezentowania jest Wojewoda (...).

Przechodząc do meritum należy wskazać, iż podstawę dochodzonego roszczenia stanowił przepis art. 160 k.p.a.

Z petitum pozwu oraz jego uzasadnienia, zmodyfikowanych pismami z dnia 21 października 2013 r. oraz 13 maja 2014 r. wynika, że powódka ostatecznie domaga się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa odszkodowania w kwocie 205.937,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 12 listopada 2012 r. do dnia zapłaty z tytułu utraty nieruchomości o wartości rynkowej uwzględniającej jej stan na dzień 30 czerwca 1963 r., (...) (szkoda rzeczywista). Przy czym powódka dochodzi odszkodowania za utratę prawa własności nieruchomości gruntowej w części obejmującej działki nr: (...) o łącznej powierzchni 659 m² (tj. w części, w jakiej stwierdzono niezgodność z prawem decyzji (...) miasta P. z dnia 30 czerwca 1963 r., (...)).

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego „do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a.” (uchwała Pełnego Składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., sygn. III CZP 112/2010, LexPolonica nr 2490342).

Zgodnie z art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. stronie, która poniosła szkodę na skutek wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę, chyba że ponosi ona winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie (§ 1). Do odszkodowania stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego, z wyłączeniem art. 418 tego kodeksu (§ 2). Odszkodowanie przysługuje od organu, który wydał decyzję z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a., chyba że winę za powstanie okoliczności wymienionych w tym przepisie ponosi inna strona postępowania dotyczącego tej decyzji; w tym ostatnim przypadku roszczenie o odszkodowanie służy w stosunku do strony winnej powstania tych okoliczności (§ 3). Roszczenie o odszkodowanie przedawnia się z upływem trzech lat od dnia, w którym stała się ostateczna decyzja stwierdzająca nieważność decyzji wydanej z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo decyzja, w której organ stwierdził, w myśl art. 158 § 2 k.p.a., że zaskarżona decyzja została wydana z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. (§ 6).

W ustawie z dnia 31 stycznia 1980 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym i zmianie ustawy - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 1980 r. Nr 4 poz. 8 ze zm., zw. dalej: „ustawą o NSA”) zamieszczone zostało uregulowanie art. 140 k.p.a., oznaczone w późniejszym czasie (poczynając od ogłoszenia jednolitego tekstu tego Kodeksu w Dz. U. z 1980 r. Nr 9, poz. 26), jako art. 160 k.p.a., któremu nadano moc wsteczną. Z przepisu art. 13 ust. 2 ustawy o NSA wynika, że roszczenie o odszkodowanie przewidziane w art. 140 k.p.a. (później art. 160 k.p.a.) służy w przypadkach, gdy uchylene lub stwierdzenie nieważności decyzji bądź stwierdzenie, że została wydana z naruszeniem przepisu art. 137 § 1 k.p.a. (art. 156 § 1 k.p.a. - po ujednoczeniu tekstu), nastąpiło po wejściu w życie tej ustawy, z dniem 1 września 1980 r. Jednoznacznie przyjęto w orzecznictwie, że unormowanie to dotyczy wszystkich wypadków stwierdzenia nieważności decyzji, niezależnie od daty wydania decyzji wadliwej (patrz: wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 18 maja 2011 r., sygn. III CSK 234/2010, LexPolonica nr 4363391).

Odnosząc powyższe uwagi do sprawy będącej przedmiotem rozstrzygnięcia należy wskazać, iż decyzja wadliwa, której dotyczy postępowanie została wydana w dniu 30 czerwca 1963 r., zaś decyzja względem niej nadzorcza

w dniu 29 września 2011 r., co przesądza o zastosowaniu przytoczonego przepisu art. 160 k.p.a., jako podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej.

W przedmiotowym postępowaniu powódka miała wykazać zaistnienie przesłanek roszczenia odszkodowawczego, a więc: wydania decyzji z naruszeniem przepisu art. 156 § 1 k.p.a. albo stwierdzenia nieważności takiej decyzji, poniesienia szkody oraz związku przyczynowego między nimi. Pozwany mógł się zwolnić z odpowiedzialności poprzez wykazanie winy powódki bądź innej strony postępowania administracyjnego za wydanie wadliwej decyzji.

W sprawie bezsporne jest, iż w dniu 30 czerwca 1963 r. Prezydium Rady Narodowej miasta P. – Wydział Finansowy wydało decyzję w sprawie o nr (...), odnośnie której Samorządowe Kolegium Odwoławcze w P. w dniu 29 września 2011 r., nr (...) stwierdziło nieważność w części dotyczącej działek oznaczonych geodezyjnie: obręb 20, ark. mapy 41, działki nr: (...) o powierzchni łącznej 2467 m² oraz stwierdziło, że w części obejmującej działki nr: (...) o łącznej powierzchni 659 m², przedmiotowa decyzja wydana została z naruszeniem prawa. Bezsporny był także fakt utrzymania w mocy niniejszego rozstrzygnięcia SKO przez decyzję Samorządowego Kolegium Odwoławczego w P. z dnia 6 marca 2012 r., nr (...). Niekwestionowana była również okoliczność wystąpienia po stronie powódki szkody w postaci utraty prawa własności nieruchomości przez jej poprzedniczkę prawną.

Odnośnie wysokości szkody poniesionej przez H. N. należy wskazać, iż dochodzi ona szkody w wysokości wartości utraconej nieruchomości, a więc szkody rzeczywistej, której dochodzenie jest dopuszczalne w myśl przepisu art. 160 k.p.a. Wartość rynkowa prawa własności nieruchomości gruntowej w części obejmującej działki nr: (...) o łącznej powierzchni 659 m² według stanu z dnia 30 czerwca 1963 r. i aktualnych cen wynosi 659.000 zł. Poprzednikom prawnym powódki przysługiwał udział w wysokości 1/2 części niniejszej nieruchomości, wart 329.500 zł (= 659.000 zł * 50%). Natomiast z przedłożonej dokumentacji spadkowej wynika, że udział powódki w spadku obejmującym przedmiotową nieruchomość wynosi 5/8 części, wart 205.935,50 zł (= 329.500 zł * 5/8).

Sporny między stronami pozostawał natomiast związek przyczynowy pomiędzy wydaniem przez Prezydium Rady Narodowej miasta P. decyzji z dnia 30 czerwca 1963 r., (...), a poniesieniem przez powódkę w/w szkody.

Według art. 13 § 1 dekretu z dnia 28 czerwca 1946 r. o odpowiedzialności karnej za odstępstwo od narodowości w czasie wojny 1939-1945 r. (Dz. U. Nr 41, poz. 237 ze zm.) toczące się postępowanie umarza się (§ 1). Zwolnienie z miejsca odosobnienia następuje z zastrzeżeniem wynikającym z przepisu art. 17 (§ 2). Zwolnienie majątku spod zajęcia, dozoru i zarządu może nastąpić dopiero po wydaniu bądź wyroku nie zawierającego orzeczenia o przepadku majątku (art. 2), bądź postanowienia o zaniechaniu ścigania (art. 17), pod warunkiem: a) że majątek znajduje się jeszcze w posiadaniu właściciela, albo b) że zgłoszenie przynależności do narodowości niemieckiej lub uprzywilejowanej przez okupanta nastąpiło w okolicznościach przewidzianych w art. 3, a szczególne względy państwowe lub społeczne nie stoją na przeszkodzie zwrotowi majątku (§ 3). Majątek, nie zwolniony przez sąd na mocy § 3, przechodzi na własność Skarbu Państwa (§ 4). O zwolnieniu bądź przepadku majątku sąd orzeka na posiedzeniu niejawnym z udziałem prokuratora. O terminie posiedzenia niejawnego sąd zawiadamia władzę, pod której zarządem znajduje się zajęty majątek lub która dokonała zajęcia, oraz osobę zainteresowaną; stronom lub ich przedstawicielom służy prawo zgłaszania wniosków i składania wyjaśnień ustnie lub na piśmie (§ 5).

Zgodnie ze słusznym poglądem Sądu Najwyższego „w wypadku zaskarżenia wyłącznie przez wnioskodawcę postanowienia sądu oddalającego wniosek o zwolnienie - na podstawie art. 13 § 3 dekretu z dnia 28 czerwca 1946 r. (Dz. U. 1946 r. Nr 41 poz. 237 z późn. zm.) - majątku spod zajęcia (bez jednoczesnego orzeczenia przepadku tego majątku), sąd odwoławczy, w razie podzielenia stanowiska sądu I instancji co do braku podstaw do zwolnienia, utrzymuje zaskarżone postanowienie w mocy ze wskazaniem w uzasadnieniu swego postanowienia **niezbędności orzeczenia przez sąd I instancji również przepadku majątku na podstawie art. 13 § 5 wymienionego dekretu. Sąd odwoławczy powinien w uzasadnieniu swego orzeczenia wskazać na niezbędnosć orzeczenia przez sąd I instancji również przepadku majątku w myśl art. 13 § 5 dekretu z dnia 28 czerwca 1946 r. Wskazówką tą sąd I instancji będzie związany, zwłaszcza gdy o orzeczenie przepadku majątku zwróci się do niego uprawniony organ. Stanowisko takie zajął już Sąd Najwyższy w wyroku z dnia**

3 października 1959 r. V K 917/59, w którym stwierdził, że przepis art. 13 § 5 należy rozumieć w ten sposób, iż orzeczenie sądu jest niezbędne nawet wtedy, gdy Skarb Państwa stał się właścicielem majątku z mocy art. 13 § 4 dekretu” (uchwała Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 3 września 1965 r., sygn. VI KZP 37/65, LexPolonica nr 371540).

Sąd Okręgowy w pełni podziela przytoczony powyżej pogląd Sądu Najwyższego. Podkreślenia wymaga, że przepisy przewidujące wywłaszczenie należy wyklądać w sposób ścieśniający, zwłaszcza mając na uwadze okoliczność, iż niejednokrotnie dochodziło do zajmowania majątków osób następnie zrehabilitowanych, tak jak to miało miejsce w przedmiotowym stanie faktycznym.

Należy zaznaczyć, iż w sprawie podlegającej **rozpoznaniu nie doszło do wydania przez sąd karny orzeczenia o przepadku majątku P. R.** . Nie można uznać za orzeczenie w przedmiocie przepadku żadnego z postanowień wydanych w postępowaniu karnym, dotyczącym zwolnienia nieruchomości spod zajęcia. Postanowieniem Sądu Powiatowego dla miasta P. z dnia 14 maja 1957 r., sygn. (...) oddalono jedynie wniosek o zwolnienie spod zajęcia, z powołaniem na fakt, że przedmiotowe nieruchomości nie znajdowały się w posiadaniu P. R. w chwili orzekania. Natomiast postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w (...) z dnia 4 czerwca 1957 r., sygn. (...) utrzymano w mocy tamto postanowienie. Orzeczenie to również nie zawierało w sentencji rozstrzygnięcia o przepadku, choć powołano się na ten fakt w uzasadnieniu. Niezależnie od braku przedmiotowego rozstrzygnięcia w sentencji należy wskazać, że stosownie do przytoczonego wcześniej stanowiska Sądu Najwyższego zamieszczenie takiego rozstrzygnięcia przez sąd odwoławczy leżało poza jego kompetencją w przypadku zaskarżenia postanowienia niezawierającego takiego rozstrzygnięcia jedynie przez osobę, której nieruchomość podlegała zajęciu, tak jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie.

Podniesienia wymaga nadto fakt, że do orzeczenia przepadku nie mogło dojść w postępowaniu zakończonym wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 1960 r., sygn. (...) albowiem było to postępowanie cywilne, zaś rozstrzygnięcie o przepadku leżało jedynie w kompetencji sądu karnego. Niezależnie od tego należy stwierdzić, że w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego, kończącego to postępowanie, wskazano, iż powództwo P. R. o wydanie nieruchomości podległo oddaleniu **jako przedwczesne**, co świadczy o tym, iż w przekonaniu Sądu Najwyższego do chwili wydania przedmiotowego orzeczenia nie doszło do orzeczenia przepadku majątku P. R., wówczas bowiem podstawą oddalenia powództwa nie byłaby jego przedwczesność, lecz właśnie stanowiące prejudykat orzeczenie sądu karnego o przepadku majątku.

Kolejną kwestią wymagającą podkreślenia jest okoliczność, iż decyzja Prezydium Rady Narodowej miasta P. z dnia 30 czerwca 1963 r., (...), mimo brzmienia sentencji, w istocie dotyczyła przejścia prawa własności nieruchomości stanowiących własność P. R. na rzecz Skarbu Państwa. W tym względzie zasługują na podzielenie poglądy wyrażone przez organy administracyjne w toku postępowania o stwierdzenie nieważności przedmiotowej decyzji. Wskazują na to w szczególności przywołane w tej decyzji podstawy prawne, dotyczące przepadku mienia, nie zaś oddania w zarząd oraz treść uzasadnienia, w którym nie odniesiono się do kwestii oddania nieruchomości w zarząd, lecz poddano analizie kwestię braku zasadności zwolnienia spod zajęcia nieruchomości wymienionych w sentencji.

Niewątpliwie sporna decyzja stanowiła podstawę wpisu w księgach wieczystych Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości w miejsce P. R., na co wskazuje wprost postanowienie Sądu Powiatowego dla miasta P. z dnia 25 listopada 1963 r. na mocy, którego dokonano przedmiotowych wpisów.

Nadto również w przekonaniu samego Prezydium Rady Narodowej Miasta P. przedmiotowa decyzja stanowiła podstawę wywłaszczenia P. R., na co wskazuje treść uzasadnienia postanowienia o wywłaszczeniu wydanego przez (...) Miasta P. w dniu 31 grudnia 1964 r. w sprawie o sygn. (...)

W tym kontekście w przekonaniu Sądu między wydaną przez Prezydium Rady Narodowej Miasta P. decyzją z dnia 30 czerwca 1963 r., (...) decyzją, a szkodą poniesioną przez stronę powodową zachodzi adekwatny związek przyczynowy, zatem spełnione są wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej. Ponadto w toku postępowania pozwany

Skarb Państwa – reprezentowany przez Wojewodę (...) nie wykazał, by wydanie przedmiotowej decyzji przez (...) miasta P. nastąpiło z winy poprzedniczki prawnej H. N., ani innej strony postępowania administracyjnego.

Z tego względu Sąd w pkt 1. wyroku – tytułem należności głównej - zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 205.937,50 zł.

Według art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

O roszczeniu odsetkowym Sąd orzekł na podstawie art. 363 § 2 k.c. zgodnie z którym jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili. Z uwagi na powyższe w niniejszej sprawie Sąd w pkt 1 wyroku zasądził odsetki od dnia następującego po wydaniu wyroku. Wskazać należy, że podstawę ustalenia wartości szkody stanowiła opinia biegłego rzeczoznawcy majątkowego datowana na dzień 29 kwietnia 2014r., co do której biegły składał wyjaśnienia pisemne i na ostatniej rozprawie, w konsekwencji czego opinia ostatecznie nie była kwestionowana. Sąd uwzględnił tę wartość wydając w sprawie wyrok stąd od tego momentu wartość odszkodowania jest pozwanemu znana, pozwany pozostaje w zwłóce.

W myśl art. 203 § 1, 2 i 4 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia - aż do wydania wyroku. Pozew cofnięty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa. Na żądanie pozwanego powód zwraca mu koszty, jeżeli sąd już przedtem nie orzekł prawomocnie o obowiązku ich uiszczenia przez pozwanego. Sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa.

Według art. 355 § 1 k.p.c. sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew lub jeżeli wydanie wyroku stało się z innych przyczyn zbędne lub niedopuszczalne.

W toku postępowania powódka cofnęła pozew odnośnie kwoty 250.624,50 zł. Cofnięcie połączone było ze zrzeczeniem się roszczenia, a nadto w ocenie Sądu nie stanowiło czynności sprzecznej z prawem ani zasadami współżycia społecznego, jak również nie zmierzało do obejścia prawa. Z tego względu Sąd w pkt 2. wyroku umorzył postępowanie w zakresie obejmującym żądanie zapłaty kwoty 250.624,50 zł.

O kosztach procesu Sąd orzekł w pkt 4. wyroku, zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, przewidzianą przez art. 98 § 1 k.p.c., przy zastosowaniu art. 100 k.p.c. i koszty postępowania rozdzielił stosunkowo między stronami obciążając nimi powódkę w 55%, a pozwanego w 45% i z tego tytułu zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 6.622,65 zł oraz od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej kwotę 3.960 zł.

W myśl art. 100 k.p.c. w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd może jednak włożyć na jedną ze stron obowiązek zwrotu wszystkich kosztów, jeżeli jej przeciwnik uległ tylko co do nieznaczącej części swego żądania albo gdy określenie należnej mu sumy zależało od wzajemnego obrachunku lub oceny sądu.

W niniejszej sprawie strona powodowa wygrała proces w 45% (= 205.937,50 zł : 456.562 zł), natomiast strona pozwana w 45% (= 250.624,50 zł : 456.562 zł), stąd też Sąd rozdzielił koszty postępowania między stronami stosunkowo, obciążając nimi powódkę w 55%, zaś pozwanego w 45%.

Na koszty postępowania w wysokości 14.717 zł (* 45% = 6.622,65 zł) poniesione przez powódkę złożyły się następujące kwoty: 5.000 zł – opłata sądowa od pozwu, 7.200 zł – koszty zastępstwa procesowego, 17 zł – opłata od pełnomocnictwa oraz 2.500 zł - zaliczka na biegłego.

Według art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r. Nr 0, poz. 1025 ze zm., zw. dalej: „u.k.s.c.”) opłatę stosunkową pobiera się w sprawach o prawa majątkowe; wynosi ona 5% wartości przedmiotu sporu lub przedmiotu zaskarżenia, jednak nie mniej niż 30 złotych i nie więcej niż 100.000 złotych. Zatem wysokość opłaty w przedmiotowej sprawie wynosiła 22.829 zł (=456.562 zł * 5%). Jednakże postanowieniem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 13 maja 2013 r. powódka została zwolniona od opłaty od pozwu ponad kwotę 5.000 zł.

Zgodnie z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013 r. Nr 0, poz. 461 ze zm.) stawki minimalne wynoszą przy wartości przedmiotu sprawy powyżej 200.000 zł – 7.200 zł. W myśl § 4 ust. 2 przedmiotowego rozporządzenia w razie zmiany w toku postępowania wartości stanowiącej podstawę obliczenia opłat, bierze się pod uwagę wartość zmienioną, poczynając od następnej instancji. W niniejszym postępowaniu pierwotna wartość przedmiotu sporu wynosiła 456.562 zł.

Koszty postępowania poniesione przez pozwanego stanowiła kwota 7.200 zł – koszty zastępstwa procesowego przez Prokuratorię Generalną. Równowartość 55% niniejszej kwoty stanowi kwota 3.960 zł.

W myśl art. 99 k.p.c. stronom reprezentowanym przez radcę prawnego lub rzecznika patentowego oraz Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa zwraca się koszty w wysokości należnej według przepisów o wynagrodzeniu adwokata. Jak już wskazano zgodnie z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013 r. Nr 0, poz. 461 ze zm.) stawki minimalne wynoszą przy wartości przedmiotu sprawy powyżej 200.000 zł – 7.200 zł. W myśl § 4 ust. 2 przedmiotowego rozporządzenia w razie zmiany w toku postępowania wartości stanowiącej podstawę obliczenia opłat, bierze się pod uwagę wartość zmienioną, poczynając od następnej instancji. W niniejszym postępowaniu pierwotna wartość przedmiotu sporu wynosiła 456.562 zł.

Zgodnie z art. 11 ust. 3 zdanie 1 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 1150 ze zm.) koszty zastępstwa procesowego zasądzone lub przyznane Skarbowi Państwa w sprawie, w której zastępstwo procesowe Skarbu Państwa wykonuje Prokuratoria Generalna, przysługują Skarbowi Państwa - Prokuratorii Generalnej.

W pkt 5. wyroku Sąd nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu:

od powódki – z zasądzzonego roszczenia – kwotę 7.556 zł, tytułem części opłaty od pozwu,

od powódki kwotę 247,07 zł tytułem części brakującej zaliczki na wydatki związane z opinią biegłego,

od pozwanego kwotę 202,15 zł tytułem części brakującej zaliczki na wydatki związane z opinią biegłego.

Zgodnie z art. 113 ust. 1 i 2 pkt 1 u.k.s.c. kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić lub których nie miał obowiązku uiścić kurator albo prokurator, sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji obciąża przeciwnika, jeżeli istnieją do tego podstawy, przy odpowiednim zastosowaniu zasad obowiązujących przy zwrocie kosztów procesu. Koszty nieobciążające przeciwnika sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji nakazuje ściągnąć z roszczenia zasądzzonego na rzecz strony, której czynność spowodowała ich powstanie. Według art. 83 u.k.s.c. jeżeli przepisy ustawy przewidują obowiązek działania i dokonywania czynności połączonej z wydatkami z urzędu, sąd zarządzi wykonanie tej czynności, a kwotę potrzebną na ich pokrycie wykląda tymczasowo Skarb Państwa. Dotyczy to także dopuszczenia i przeprowadzenia przez sąd z urzędu dowodu niewskazanego przez stronę. W orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie sąd orzeka o poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatkach, stosując odpowiednio przepisy art. 113 u.k.s.c.

Jak już wskazano wyżej wysokość opłaty sądowej od pozwu w przedmiotowej sprawie wynosiła 22.829 zł, jednak powódka została zwolniona od opłaty od pozwu ponad kwotę 5.000 zł. Z uwagi na fakt obciążenia powódki kosztami postępowania w 55% powinna ona uiścić opłatę w wysokości 12.556 zł, zatem po uwzględnieniu już uiszczonej kwoty 5.000 zł należało ściągnąć od powódki z zasądzzonego roszczenia brakującą kwotę w wysokości 7.556 zł.

Wynagrodzenie biegłego wynosiło 2.949,23 zł, natomiast strona powodowa uiściła zaliczkę w wysokości 2.500 zł. Nieuiszczona została zatem kwota 449,23 zł. Stosownie do wyniku procesu od powódki należało ściągnąć kwotę 247,07 zł, natomiast od pozwanego kwotę 202,15 zł.

SSO Anna Łosik